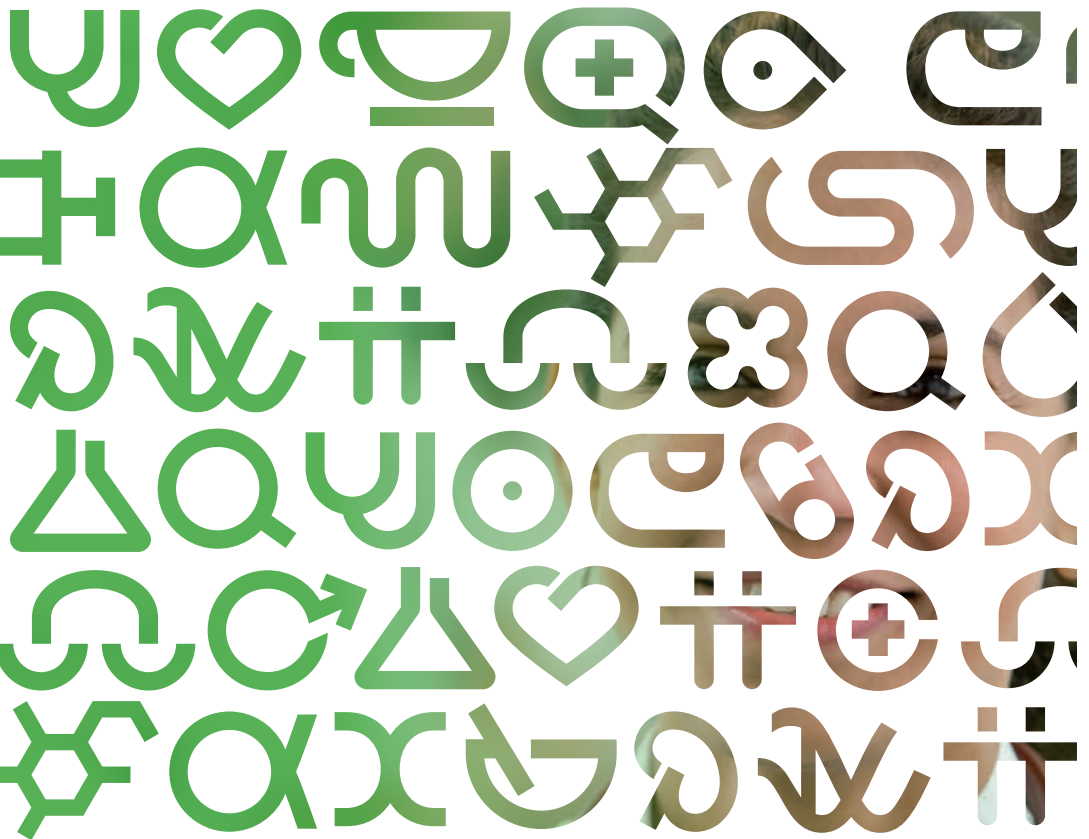

INTERNE GENEESKUNDE

Perifere stamcelferese

BEHANDELING

Perifere stamcelferese

Uw arts heeft voorgesteld u te behandelen met een hoge dosering cytostatica (chemotherapie). Deze behandeling is alleen mogelijk wanneer er speciale voorzorgsmaatregelen getroffen worden. De cytostatica hebben in hoge dosering namelijk bijwerkingen. Zij brengen aanzienlijke schade toe aan het beenmerg. Hierdoor raakt de normale aanmaak van bloedcellen ernstig verstoord.

Daarom is het nodig ervoor te zorgen dat de aanmaak van bloed zich weer snel kan herstellen na toediening van de cytostatica. Dit kan door vooraf stamcellen uit uw bloed af te nemen en deze na afloop van de behandeling met cytostatica weer aan u terug te geven.

In deze folder kunt u lezen wat stamcellen zijn en hoe ze bij u afgenomen worden. Deze methode staat bekend als perifere stamcelferese. Over de wijze waarop stamcellen na de behandeling worden teruggegeven (de zogenaamde stamceltransplantatie) en de behandeling met cytostatica is een aparte folder samengesteld.

Voor alle duidelijkheid: stamcelferese is zelf geen behandeling van kanker. Het is een aanvullende maatregel om de werkelijke behandeling, de toediening van hoge dosering cytostatica, mogelijk te maken.

Wat zijn stamcellen?

De productie van bloedcellen vindt plaats in beenmerg. Beenmerg bevindt zich in verschillende botten in het lichaam. Het beenmerg vormt eerst zogenoemde stamcellen, ook wel moedercellen genoemd. Vanuit deze 'voorlopercellen' ontstaan uiteindelijk alle rijpe bloedcellen: rode en witte bloedcellen en bloedplaatjes. Deze zorgen onder meer voor zuurstoftransport naar de weefsels en organen (rode bloedcellen), ze beschermen het lichaam tegen infecties (witte bloedcellen) en spelen een belangrijke rol in de bloedstolling (bloedplaatjes). Stamcellen bevinden zich normaal gesproken vooral in het beenmerg; ze komen slechts in geringe mate voor in het bloed.

Vorbereiding stamcelafname

Om stamcellen te kunnen afnemen is het eerst nodig dat ze in het bloed gaan circuleren. Daarom krijgt u eerst per injectie enkele malen een zogenoemde groeifactor toegediend. Dit middel zorgt ervoor dat voldoende stamcellen vanuit het beenmerg in het bloed terechtkomen, zodat ze afgenomen kunnen worden.

De toediening van de groeifactor, genaamd G-CSF, kan in de meeste gevallen thuis plaatsvinden. De verpleegkundige leert u om zelf de injecties te geven, met een dun naaldje direct onder de huid van uw buik of uw bovenbeen. Wanneer dit u niet lukt, kan de wijkverpleging ingeschakeld worden. Wanneer u op de verpleegafdeling verblijft, geeft de verpleegkundige u de injecties.

De arts maakt vervolgens een inschatting op welke datum de stamcelafname kan plaatsvinden. Dit hangt af van een aantal factoren, zoals uw leeftijd, de mate van beenmergschade door eerdere chemotherapie of radiotherapie, de toegepaste cytostatica en de totale hoeveelheid toegediende groeifactor. Om te zien of er al voldoende stamcellen in uw bloed circuleren, wordt indien nodig enkele malen bloed bij u afgenomen voor de zogenoemde CD-34-bepaling.

De stamcelafname

Naar de afdeling

Wanneer de stamcelafname kan plaatsvinden, komt u naar het ziekenhuis. De verpleegkundige wijst u de weg. U neemt plaats op uw bed. De afname duurt 2 - 4 uur en wordt verricht door personeel van de Sanquin Bloedbank. Zij hebben ruime ervaring met deze techniek.

Eerste mogelijkheid: aanprikken via de armen

Indien mogelijk brengt de medewerker van de bloedbank in uw beide armen een naald in, in een bloedvat in de elleboog. Via de ene naald wordt bloed afgenomen; uit dit bloed worden de stamcellen verwijderd. Via de tweede naald krijgt u het verwerkte bloed weer terug.

Tweede mogelijkheid: aanprikken van de lies

Wanneer uw bloedvaten te klein zijn, of teveel hebben geleden door voorafgaande chemotherapie, is het soms niet mogelijk om voldoende bloed af te nemen. In dat geval zal de arts uw lies aanprikken en een katheter in het bloedvat inbrengen. Het bloedvat in de lies is meestal makkelijk aan te prikken. U voelt natuurlijk wel het aanprikken met de naald, maar de meeste patiënten ervaren dit niet als erg pijnlijk. De katheter heeft twee openingen, één voor afname van stamcellen en één voor het teruggeven van het resterende bloed. Het is daarom bij een lieskatheter voldoende om één katheter te plaatsen. Wanneer de bloedafname en -teruggave via de lies verloopt, dient u op bed te blijven liggen.

Het verdere verloop

Een mens heeft ongeveer vier tot acht liter bloed. In totaal verwerkt de machine 10-15 liter bloed; een deel van uw bloed wordt dus dubbel verwerkt. Gedurende de stamcelafname is continu ongeveer 200 à 300 ml van uw bloed buiten uw lichaam. Door middel van een centrifugetechniek haalt de machine de benodigde stamcellen uit uw bloed. In het stamcellaboratorium worden de stamcellen geteld en ingevroren. In totaal wordt slechts 100-300 ml stamcellen en bloedplasma afgenomen. De rest van het bloed krijgt u terug. Deze hoeveelheid stamcellen en plasma kunt u makkelijk missen.

De volgende dag weer?

Bij 80% van de patiënten is eenmalige stamcelafname voldoende. Bij de overige 20% is het nodig om de volgende dag de procedure te herhalen, omdat bij de eerste keer niet voldoende stamcellen werden afgenomen. Het is vooraf niet te zeggen hoeveel dagen bij u nodig zijn om voldoende stamcellen te verzamelen.

De toediening van de groeifactor G-CSF wordt gestopt zodra voldoende stamcellen zijn afgenomen.

Bijwerkingen

Na toediening van de groeifactor G-CSF hebben sommige patiënten last van lichte tot matige spier- en botpijnen. Deze zijn het teken dat het beenmerg bezig is met een verhoogde productie van stamcellen. Inname van paracetamol (een half uur voorafgaand aan de injectie) geeft meestal voldoende verlichting. Lees voor gebruik de bijsluiter.

De stamcelafname is over het algemeen weinig belastend. De meest voorkomende bijwerking is een tintelend gevoel rond de mond en in de vingertoppen. Dit kan verholpen worden door extra calcium te gebruiken; dit bevindt zich onder andere in melk, yoghurt en andere zuivelproducten. Na de afname klagen sommige patiënten over vermoeidheid. Soms is het nodig na afloop een bloedtransfusie van bloedplaatjes of rode bloedcellen te krijgen. De stamcellen worden in het laboratorium ingevroren; ze blijven daar in bewaring totdat u ze weer nodig zult hebben.

Weer naar huis

In de meeste gevallen kunt u de volgende dag weer naar huis, nadat er ter controle nog bloed bij u afgenomen is. U krijgt een afspraak mee voor een bezoek aan de poli. Dan bespreekt u met uw arts het verdere verloop van de behandeling.

Tot slot

Mocht u naar aanleiding van deze brochure vragen hebben, bespreek deze dan met uw behandelend arts of met de verpleegkundige op de verpleegafdeling. U kunt contact opnemen met de verpleegafdeling of poli Interne Geneeskunde. Het telefoonnummer vindt u in het adreskader achterin deze folder.

Bij het samenstellen van deze brochure is gebruik gemaakt van de tekst van de folder 'Perifere Stamceltransplantatie', zoals die ontwikkeld is door medewerkers van IKA en Dienst Hematologie van de Katholieke Universiteit te Leuven, met steun van Amgen.

St. Antonius Ziekenhuis

T 088 - 320 30 00

E patienteninformatie@antoniuziekenhuis.nl

www.antoniuziekenhuis.nl

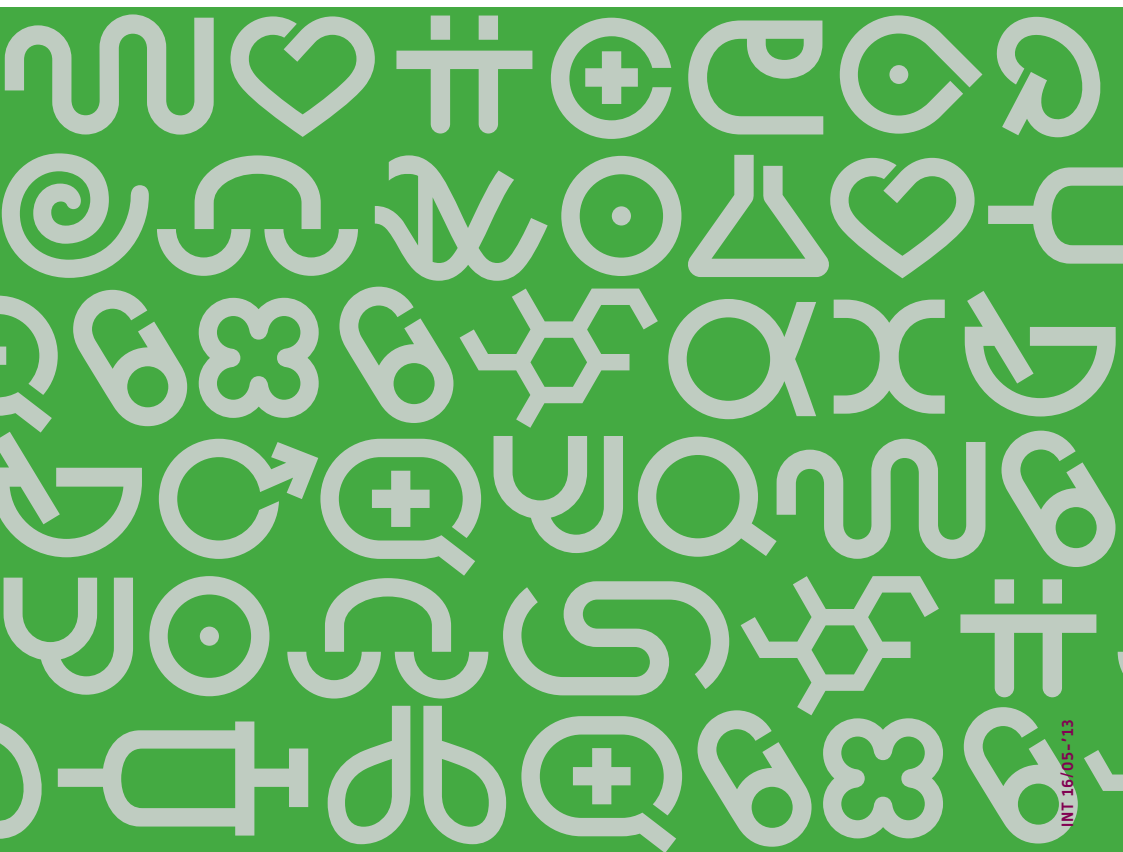
Notities:

A series of horizontal dashed lines providing a space for notes.

Meer weten?

Ga naar www.antoniusziekenhuis.nl

Dit is een uitgave
van St. Antonius Ziekenhuis

INT 16/05-'13

ZIEKENHUIS
RESEARCH & DEVELOPMENT
ACADEMIE

ST ANTONIUS

